

УДК 81'354

ОСОБЛИВОСТІ ПУНКТУАЦІЇ В ЯПОНСЬКІЙ ГАЗЕТИ

Галина Восвідка

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Інститут філології,
кафедра китайської, корейської та японської філології,
бульв. Тараса Шевченка, 14, Київ, Україна, 01030,
тел.: (044) 239 33 02, e-mail: philolog@univ.kiev.ua*

Досліджено питання графічного відображення окремих речень і використання в них розділових знаків. Пунктуацію розглянуто як тенденцію використання розділових знаків, що були виявлені під час порівняння певного масиву сучасних текстів, чи сукупність гнучких рекомендацій щодо їх вживання. Особливу увагу приділено принципам використання розділових знаків у публіцистиці. З'ясовано, що основними розділовими знаками в японській газеті є крапка-кружечок, правонаправлена японська кома та кутові лапки.

Ключові слова: мовознавство, пунктуація, розділовий знак, тенденція, публіцистика, крапка, кома, текст, газета, журнал, інтонація, пауза, виділення.

У вивченні мови вагоме місце посідає проблема пунктуації у реченні, узагальнення та систематичності правил їх використання. Ми вважаємо неграмотністю незнання правил пунктуації, адже це є складовою загальної культури. Визнаною головною функцією розділових знаків є членування мовлення або тексту, оскільки переважна більшість цих знаків пов'язана з інтонацією у найширшому розумінні. Ось чому, за словами академіка Л. Булаховського, пунктуація є найдосконалішим засобом передачі ритмомелодики [1].

Розділові знаки у мові допомагають передати зміст висловлювання, різні смисли слів, емоції та почуття – усе, що робить текст виразним і досконалим.

Пунктуація є розділом мовознавства, що вивчає закономірності пунктуаційної системи та кодифіковані норми вживання розділових знаків. Розділовими знаками називають ще графічні знаки, які вживаються в писемному мовленні для розчленування мовного потоку на закінчені синтаксично-смислові відрізки, для передачі логічних відношень між частинами складних синтаксичних конструкцій і членами речень, а також для вираження змістових відтінків та емоційності [3].

Перед дослідниками постає питання: чи можна використовувати таке визначення і для пунктуації японської мови?

Розглядаючи історію виникнення системи пунктуації європейських мов, можна стверджувати, що вони сформувалися під впливом грецьких олександрійських граматики (III–I століття до н. е.) та альдинської системи знаків, засновник якої пізніше, у XVI столітті, ввів правила вживання розділових знаків. Слов'янські мови викори-

стовують давньогрецьку систему розділових знаків, яку удосконалили німці у XIX столітті; щодо української мови, то близьку до сучасної норми вживання пунктуаційних знаків запровадив Іван Котляревський у 1798 році. Тому можна зробити висновок, що система пунктуації української мови сформувалась уже в кінці XVIII–на початку XIX століття [5]. Винятково японські розділові знаки існували спершу як складові елементи специфічної системи поміток у межах особливої дисципліни 訓点 “кунтен” (буквально в перекладі – пояснювальні значки до китайських текстів), що систематизувала прийоми прочитання старовинних китайських текстів на японський лад і активно використовувалась в епоху Нара (710–784). Поява японських лапок датується кінцем епохи Едо (1603–1867). Чітке розрізнення крапки-кружка та японської коми можна віднести до початку епохи Мейджі (1868–1924) у результаті проведення ряду реформ. Щоправда, безпосередньо ці реформи не торкалися пунктуації. Проте, відповідно до реформ, підвищився рівень грамотності, розпочався процес запозичення нових слів та термінів, а разом з ними стали використовувати європейські знаки пунктуації. Однак у японських газетах система розрізнення розділових знаків почали застосовувати лише після Другої світової війни.

У японській мові пунктуацію розглядають як перелік або ж набір деяких найбільш загальноприйнятих принципів використання розділових знаків, яких варто дотримуватися. Хоча більшість науковців називають їх швидше тенденціями використання розділових знаків, що були виявлені під час порівняння певного масиву сучасних текстів; або ж сукупністю гнучких рекомендацій щодо їх вживання. Таке ствердження пояснюється тим, що японська пунктуація є індикативною, тобто в ній немає точних правил чи законів, які є обов’язковими для всіх.

Пунктуація в японській мові визначається як система графічних знаків, що розділяють речення і частини речення з метою ясної вказівки на наявність чи відсутність зв’язку між ними та чіткішої передачі думки автора, і слугує для полегшення правильного прочитання тексту читачем.

Тому розділові знаки ще можна назвати відповідниками в письмі ритміко-мелодійних елементів усного мовлення. У зв’язку з індикативним характером системи пунктуації, можна стверджувати, що принципи вживання системи пунктуації подібні до принципів індивідуального, авторського вживання розділових знаків, адже означають паузи та частково інтонацію (особливо розділові знаки експресії), хоча після Другої світової війни потрапили під досить сильний вплив європейських розділових знаків.

Отже, маючи за об’єкт дослідження японську газету, у результаті дослідження принципів використання розділових знаків у публіцистиці, ми виявили, що найпоширенішими розділовими знаками є пунктуаційні знаки японського походження правонаправлена кома, крапка-кружечок (。), дужки, кутові лапки, знаки питання (?) та оклику (!).

Японську крапку-кружечок зазвичай використовують для закінчення самостійного речення. Це ж правило використовується у лапках, наприклад репліки під час інтерв’ю, але якщо репліка складається з одного висловлення – крапку-кружечок не ставлять:

「えっ、日本酒こんなに旨いものだったのが、とすごく驚いたのです」

Також крапку-кружечок ми вживаємо, у разі перерахування позицій, якщо вони закінчуються характерними субстантиваторами: *すること* сурукото, *もの* моно, *とく* токі, *場合* бааі тощо. Переважно їх можна побачити у рецептах, порадах (куток медицини), рекламних заголовках. Але, з іншого боку, ми не знайдемо знак у лозунгах і заголовках статей.

Щодо японської правонаправленої коми, то вона використовується у більшості випадків для позначення пауз, для відокремлення інтонаційно самостійних частин речення. Також комою виділяють однорідні члени речення, звертання, вставні слова, після тематичного члена речення, що оформлюється тематичною часткою *わ*ва, *も*мо, *です* дес, *こそ*косо, *なら*нара тощо. Вживання коми ми спостерігаємо у складних реченнях. Звичайно ж автор використовує кому для підкреслення, виділення, щоб привернути увагу читача до цієї теми. У рекламних заголовках здебільшого кома вживається для перерахування якостей продукту, в анонсах фільмів – для короткого опису фільму.

「日本酒は、精白米をこうじの力と溶かしながら、同時に酵母がアルコールを生成という世界に類を見ない技術を馬使して造られる醸造者だ」

Окрім вищезгаданих японських розділових знаків, ми спостерігаємо і вживання європейської, лівонаправленої коми та крапки (також для розрізнення японської і європейської коми використовується поняття *コンマ* конма) для відділення класів у великих числах (кількість людей, фінансові числа, ціни на товари), балів під час спортивних матчів:

\$ 2,344,285,30

2.00	MOST I	6464654		
	試勝敗		率	差残
酉武	1004849		3.495	13.544

Розділовим знаком японського походження вважають і серединну напівжирну крапку, яку ще називають перерахувальною. Як можна здогадатися по назві, вона вживається для перерахування іменників, особливо канго, власних назв компаній, назв видів рослин, наприклад, для розрізнення однорідних членів речення, але варто відзначити, що ця крапка виділяє сильніше, аніж звичайна кома. За словами А. Данилова, часто серединна крапка слугує для приєднання двох різних частин до одної спільної частини складеного слова чи сталого словосполучення (радіо-, телефонний зв'язок тощо), де можна помітити схожість зі слов'янським дефісом [4]. Досить часто використовується у телепрограмах. Також ми вживаємо для скороченого написання дат чи скорочень, що складаються з перших букв (зазвичай це назви офіційних установ) та після ускладнених прикладок для позначення посади, титулу чи статусу, якщо він є порівняно довгим. Правда, в аналогічних ситуаціях деколи використовується і європейська крапка.

赤・青・黄色

ラジオ・電話連絡

Японські кутові лапки з'явилися в епоху Едо (1603–1867). У газетах та журналах їх використовують для позначення реплік інтерв'ю, цитат, також як і в українській мові лапки використовують для смислового виділення тексту:

「えっ、日本酒こんなに旨いものだったのが、とすごく驚いたのです」

Доволі багато підвидів мають дужки: звичайні одинарні, подвійні, ламані, великі квадратні фігурні, кутові, подвійні кутові дужки. Звісно існують принципи, за якими визначають послідовність їх вживання. Першочергово використовують круглі, потім – квадратні та фігурні. У газетах, оскільки статті пишуть вертикальним письмом, зазвичай використовують лише круглі дужки при нумерації та для власних назв – напівкруглі, жирні дужки. У журналах, де переважає горизонтальне письмо, можна побачити більшу варіативність дужок.

一分二分三分、まだ来なかった。。。。

Широко використовується і такий японський розділовий знак, як багатокрапка, або ж модифікована назва – крапкова лінія. Її ставлять при різкому повороті контексту; недоказаності, еліпсису; вкороченості цитати, між главою та вказівником номера сторінки.

Щодо інших європейських розділових знаків, які широко використовують у японській мові, то дефіс вживають при написанні номерів телефонів. Тире ж означає пояснення попередньої фрази чи перифразування, також тире вживається при вставці пояснення. Аналогічно до багатокрапки тире також вживається при різкій зміні контексту та для передачі сугестивності, незакінченості висловлення. У рекламних заголовках тире ставлять для скороченого позначення адреси чи просторової протяжності (наприклад, для позначення магістралі).

本社-岡山市

Варто згадати і розділові знаки експресії: знак запитання і знак оклику. Тут існує єдиний принцип: вони використовуються там, де за змістом вони необхідні. Це пояснюється тим, що в японській мові існує досить багато лексико-граматичних засобів для вираження питання чи оклику.

日本航空往復直行便で行く!

Унаслідок дослідження стало зрозумілим те, що основними розділовими знаками, які використовують у японській газеті є крапка-кружечок, правонаправлена та лівонаправлена японська кома, багатокрапка та тире, дужки та кутові лапки.

Підводячи підсумки, доцільно відзначити, що попри запозичення багатьох розділових знаків з Європи, все ж головну роль відводять знакам японського походження: крапці-кружок, багатокрапці, правонаправленій комі та кутовим лапкам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алпатов В. М. Япония – язык и общество / В. М. Алпатов. – М. : Муравей, 2003. – 136 с.
2. Булаховський Л. А. Графіка і письмо / Л. А. Булаховський // Вибрані праці : у 5 т. / Л. А. Булаховський. – К., 1975. – Т. 1. – 429 с.
3. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К., 1985. – 360 с.
4. Данилов А. Ю. Японский язык. Пунктуация, знаки повтора, вспомогательные пометы / А. Ю. Данилов, Н. А. Сыромятников. – 2-е изд., стереотип. – М. : Восток–Запад, 2004. – 112 с.

5. *Огієнко І.* Нариси з історії української мови: система українського правопису / І. Огієнко. – Варшава, 1927. – 216 с.

*Стаття: надійшла до редакції 15.10.2010
прийнята до друку 15.11.2010*

THE FEATURES OF PUNCTUATION IN JAPANESE NEWSPAPER AND MAGAZINE

Galyna Voevidka

*Kyiv National Shevchenko University,
Chinese, Korean and Japanese studies Department,
14, Taras Shevchenko Av., Kyiv, Ukraine, 01030,
Tel.: (044) 239 33 02, e-mail: philolog@univ.kiev.ua*

This article research the problem of graphical reflection of individual sentences and using punctuation marks in it. Punctuation is considered as a tendency of using punctuation marks that were found while comparing a range of texts, or union of flexible recommendation for it's using. Also particular attention is paid to the principles of the using of punctuation marks in journalism The results of the study prove that the main punctuation marks in the Japanese newspaper is a point-circle Japanese comma and angle braces.

Key words: linguistics, punctuation, punctuation mark, the trend, journalism, dot, comma, the text, newspapers, magazines, information, pause, the selection.

ОСОБЕННОСТИ ПУНКТУАЦИИ В ЯПОНСКОЙ ГАЗЕТЕ

Галина Воевидка

*Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко,
Институт филологии,
кафедра китайской, корейской и японской филологии,
бульв. Тараса Шевченко, 14, Киев, Украина, 01030
тел.: (044) 239 33 02, e-mail: philolog@univ.kiev.ua*

Исследован вопрос графического отражения отдельных предложений и использования в них знаков пунктуации. Пунктуация рассматривается как тенденция использования пунктуационных знаков, которые были выявлены во время сравнения определенного массива современных текстов, или совокупность гибких рекомендаций, касающихся их использования. Особенное внимание уделяется принципам использования разделительных знаков в публицистике. Установлено, что основными разделительными знаками в японской газете являются точка- кружочек, правонаправленная японская запятая и угловые кавычки.

Ключевые слова: языкознание, пунктуация, разделительный знак, тенденция, публицистика, точка, запятая, текст, газета, журнал, интонация, пауза, выделение.